

VERZONDEN 18 NOV. 2019

Ontwerpbesikking van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

op de op 7 maart 2019 door ons ontvangen aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming van Windpark Agro-Wind BV voor de exploitatie van windpark Agro-Wind Reusel, uit te voeren nabij de Postelsedijk, 5541 NM te Reusel, in de gemeente Reusel-De Mierden.

INHOUDSOPGAVE

Besluit	3
Procedurele aspecten	5
Toetsing en overwegingen	6
1.1 Beschermingsregimes.....	6
1.2 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant	6
2.1 Aangevraagde activiteiten.....	7
2.2 Mogelijke effecten.....	7
2.3 Alternatievenafweging	9
2.4 Belang van de aanvraag.....	9
2.5 Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding	10
2.6 Gedeeltelijke afwijzing van gevraagde ontheffing	11
2.7 Conclusie	12
Bijlage 1. Voorschriften.....	13
Bijlage 2. Locatie Windpark Agro-Wind	14
Bijlage 3. Meldingsformulier start werkzaamheden	15

BESLUIT

1 Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 7 maart 2019 van Windpark Agro-Wind BV een aanvraag ontvangen voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft een verzoek tot ontheffing voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, dit als gevolg van de exploitatie van een op te richten windpark, bestaande uit elf windturbines, uit te voeren nabij de Postelsedijk, 5541 NM te Reusel, in de gemeente Reusel-De Mierden.

2 Ontwerpbesluit

Gelet op de bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn wij voornemens:

- I. aan Windpark Agro-Wind BV, Postelsedijk 15, 5541 NM te Reusel, ontheffing te verlenen, op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepalingen als bedoeld in:
  - artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
spreeuw (*Sturnus vulgaris*), merel (*Turdus merula*), kramsvogel (*Turdus pilaris*), zanglijster (*Turdus philomelos*), koperwiek (*Turdus iliacus*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), roodborst (*Erithacus rubecula*), bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), tapuit (*Oenanthe oenanthe*), heggenmus (*Prunella modularis*), ringmus (*Passer montanus*), veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), boompieper (*Anthus trivialis*), graspieper (*Anthus pratensis*), keep (*Fringilla montifringilla*), vink (*Fringilla coelebs*), groenling (*Chloris chloris*), kneu (*Linaria cannabina*), putter (*Carduelis carduelis*), sijs (*Spinus spinus*), geelgors (*Emberiza citrinella*) en rietgors (*Emberiza schoeniclus*);
  - artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);voor de periode tot en met 31 december 2046;
met de in bijlage 1 genoemde voorschriften, voor de exploitatie van een op te richten windpark, bestaande uit 11 windturbines, op de percelen kadastraal bekend gemeente Reusel, sectie G, nummers 228, 288, 336, 392, 578 en 615 (2 turbines) en gemeente Reusel, sectie B, nummers 1694, 1743, 2197 en 2198;
- II. dat de beschrijving van de activiteiten in de aanvraag, in de toelichting en in de aanvullingen hierop, voor zover deze betrekking heeft op de soorten, en bijlagen 1 en 2, deel uitmaken van het besluit als genoemd onder I;
- III. de gevraagde ontheffing voor het overige af te wijzen, op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in:
  - artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
grauwe gans (*Anser anser*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), holenduif (*Columba oenas*), houtduif (*Columba palumbus*), gierzwaluw (*Apus apus*), koekoek (*Cuculus canorus*), meerkoet (*Fulica atra*), blauwe reiger (*Ardea cinerea*), grote zilverreiger (*Ardea alba*), Kievit (*Vanellus vanellus*), wulp (*Numenius arquata*), houtsnip (*Scolopax rusticola*), watersnip (*Gallinago gallinago*), kokmeeuw (*Chroicocephalus ridibundus*), stormmeeuw (*Larus canus*), wespandief (*Pernis apivorus*), bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*), sperwer (*Accipiter nisus*), boomvalk (*Falco subbuteo*), buizerd (*Buteo buteo*), gaai

(Garrulus glandarius), kauw (*Corvus monedula*), goudhaan (*Regulus regulus*),
vuurgoudhaan (*Regulus ignicapilla*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), koolmees (*Parus
major*), boomleeuwerik (*Lullula arborea*), oeverswaluw (*Riparia riparia*), boerenwaluw
(*Hirundo rustica*), huiswaluw (*Delichon urbicum*), tijftjaf (*Phylloscopus collybita*), fitis
(*Phylloscopus trochilus*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*), tuinfluiter (*Sylvia borin*),
braamsluiper (*Sylvia curruca*), grasmus (*Sylvia communis*), sprinkhaanzanger (*Locustella
naevia*), spotvogel (*Hippolais icterina*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*),
rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*), winterkoning (*Nannus troglodytes*), grote
lijster (*Turdus viscivorus*), blauwborst (*Luscinia svecica*), roodborsttapuit (*Saxicola
rubicola*), gele kwikstaart (*Motacilla flava*), appelvink (*Coccothraustes coccothraustes*),
goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*), grote barmsijs (*Acanthis flammea*) en kruisbek (*Loxia
curvirostra*).

Bijlage 1: voorschriften

Bijlage 2: locatie Windpark Agro-Wind

Bijlage 3: meldingsformulier start werkzaamheden (zie voorschrift 1)

's-Hertogenbosch, 18 november 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Aanvraag

Op 7 maart 2019 hebben wij van Windpark Agro-Wind BV een aanvraag ontvangen voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag is op 13 augustus en 8 november 2019 aangevuld. Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten opgenomen in de aanvraag met bijlagen. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/093155.

2 Bevoegd gezag

Omdat de activiteit wordt verricht in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde betrekken wij tevens gevolgen van de activiteit voor de soorten buiten onze provinciegrens en buiten Nederland bij ons besluit.

3 Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

4 Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

5 Crisis- en herstelwet (Chw)

Omdat Windpark Agro-Wind een project betreft als bedoeld in het eerste lid van artikel 9b van de Elektriciteitswet, is op grond van artikel 1.1, eerste lid, onder a, in samenhang met categorie 2.2 van bijlage I van de Chw, de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit brengt onder meer met zich mee dat:

- Een beroepschrift reeds de gronden van beroep moet bevatten. Het indienen van een pro-forma beroepschrift of het aanvullen na afloop van de beroepstermijn is niet mogelijk;
- De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, na afloop van de beroepstermijn, een termijn heeft van 6 maanden voor het doen van een uitspraak op een beroep.

6 Overige regelgeving

Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan derhalve aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

TOETSING EN OVERWEGINGEN

1 Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

1.1 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. De artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. De artikelen 3.8 en 3.9 geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermd dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.2 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben ten aanzien van soortbescherming aanvullende kaders vastgesteld. Deze zijn neergelegd in paragraaf 2.6.1 van de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant. Voor bepaalde soorten en handelingen zijn vrijstellingen opgenomen.

2 Toetsing

2.1 Aangevraagde activiteiten

De aangevraagde activiteit betreft het exploiteren van een windpark, bestaande uit elf windturbines in drie evenwijdige lijnopstellingen. De turbines krijgen een ashoogte van 130 of 166 meter en een rotordiameter van 140 of 160 meter. Volgens de planning start de aanleg van het windpark in september 2020 en wordt het windpark op 1 augustus 2021 in gebruik genomen. De exploitatietijd is naar verwachting 25 jaar. Om deze reden wordt een ontheffing aangevraagd voor de periode van 25 jaar, dat is tot en met 2046.

Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag. Op verzoek van aanvrager zal voor de aanleg van de benodigde toegangswegen, parkbekabeling en opstelplaatsen van de windturbines in later stadium een aanvullende ontheffing soorten worden aangevraagd.

2.2 Mogelijke effecten

Het in gebruik hebben van het windpark kan gevolgen hebben voor beschermde soorten. Het is te voorzien dat, voor welke dimensies van de turbines ook wordt gekozen, vogels en vleermuizen slachtoffer zullen worden van de draaiende turbinebladen. Er is daarom onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten om te bepalen welke soorten en in welke aantallen jaarlijks slachtoffer zullen worden.

Wijze van onderzoek

Om de verspreiding van beschermde soorten in het gebied in kaart te brengen is zowel bronnenonderzoek als veldonderzoek uitgevoerd. De werkwijze en resultaten komen uitgebreid aan de orde in de Natuurtoets.

Het onderzoek naar broedvogels bestaat uit een bezoek (quickscan) op 24 september 2018 alsmede bronnenonderzoek, waarbij onder meer gebruik is gemaakt van de databank NDFF. Voor onderzoek naar vleermuizen zijn twee bezoeken uitgevoerd in juni en juli 2017, met de nadruk op vliegroutes en (zomer)verblijfplaatsen. In 2018 zijn vier bezoeken aan het plangebied gebracht, in juni, september en oktober. Met behulp van een batlogger is op grondniveau transectonderzoek uitgevoerd, waarna de registraties op soortniveau zijn gedetermineerd. Tevens is eind augustus en medio oktober onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen, met behulp van de batdetector.

Gevolgen voor vogels

Op basis van de beschikbare gegevens en van resultaten van slachtofferonderzoeken in bestaande windparken is een inschatting gemaakt van de totale jaarlijkse vogelsterfte als gevolg van aanvaringen met de windturbines. Uitgangspunt hierbij is het onderzoeksgegeven dat in Nederland en België per windturbine gemiddeld 20 vogelslachtoffers per jaar vallen. Deze gegevens zijn vooral afkomstig zijn van windparken in vogelrijke kustgebieden. Gezien de ligging van het windpark valt aan te nemen dat er geen gestuwde trekbewegingen zijn te verwachten en het vooral gaat om lokale vliegbewegingen. Het is daarom waarschijnlijk dat het aantal vogelslachtoffers in Windpark Agro-Wind ruim onder het gemiddeld van 20 slachtoffers per jaar zal liggen. Voor dit halfopen agrarisch landschap wordt op basis van deskundigenoordeel voorspeld dat het maximaal aantal vogelslachtoffers 10 dieren per jaar per turbine zal bedragen. Voor de geplande 11 turbines betekent dit een jaarlijks totaal van maximaal 110 vogelslachtoffers. Dit leidt tot overtreding van het verbod als genoemd artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb.

Voor vogels is een selectie gemaakt van soorten die mogelijk slachtoffer kunnen worden van een aanvaring met een windturbine in het windpark. Het betreft in totaal 74 vogelsoorten. Onder de trekvogels wordt met name onder lijsterachtigen sterfte verwacht. Voor de merel, kramsvogel, zanglijster, koperwiek en roodborst is de voorziene sterfte gesteld op 10 dieren elk. Voor andere soorten met een voorziene sterfte van ten minste 1 dier jaarlijks is het aantal slachtoffers gesteld op 1 tot 2 per soort. Voor 49 soorten geldt dat de voorziene sterfte minder dan 1 dier per jaar betreft. Dit betreft incidentele sterfte, die niet leidt tot overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb.

Gevolgen voor vleermuizen

In het plangebied komen meerdere vleermuissoorten voor. Bij onderzoek zijn de volgende soorten geregistreerd met tussen haakjes (afgerond) de hun relatieve aandeel: gewone dwergvleermuis (86%), rosse vleermuis (5%), laatvlieger (5%) en ruige dwergvleermuis (2%). De overige 2% bestaat de laatvlieger, watervleermuis, franjestaart, baard-/Brandtsvleermuis, grootoorvleermuis *spec.* en ingekorven vleermuis.

Vleermuizen kunnen worden geraakt door de rotorbladen, dan wel in de nabijheid ervan door het drukverschil gewond raken of sterven (barotrauma). De kans op een aanvaring is afhankelijk van de eigenschappen en locatie van de turbines (open gebied, bosgebied, kustgebied), de dichtheid van de verschillende soorten en hun gedrag. Met name de meer hoogvliegende soorten, zoals de laatvlieger, rosse vleermuis en migrerende ruige dwergvleermuis, vliegen vaker op rotorhoogte en lopen daarmee het meeste risico. De overig genoemde soorten zijn veelal 'laagvliegers' en worden vrijwel nooit als aanvaringslachtoffer gevonden. Slachtoffers onder deze soorten worden dan ook niet verwacht.

Het plangebied kan worden gekenschetst als een bosrijk gebied, waarbij geldt dat er sprake is van een verhoogd risico op slachtoffers onder vleermuizen. Voor windparken in dergelijke landschappen wordt het aantal slachtoffers per turbine per jaar geschat op 5 tot 20. Voor Windpark Agro-Wind wordt veiligheidshalve uitgegaan van het maximale aantal van 20 slachtoffers per turbine per jaar. Voor het gehele park komt dit uit op maximaal 220 te verwachten aanvaringslachtoffers per jaar onder vleermuizen. Deze voorziene sterfte leidt tot overtreding van het verbod als genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb. De slachtoffers zijn naar soort toegerekend als getoond in tabel 1 (gecorrigeerd voor de *Myotis*-soorten, omdat deze dieren vrijwel nooit op rotorhoogte vliegen). In deze tabel staan tevens de te verwachten slachtofferaantallen genoemd voor het naastgelegen, nog op te richten Windpark de Pals en de twee turbines in Arendonk.

Tabel 1. Te verwachten aantallen slachtoffers onder vleermuizen drie windparken

Soort	Aantal slachtoffers Agro-Wind	Aantal slachtoffers de Pals	Aantal slachtoffers Arendonk	Totaal
Gewone dwergvleermuis	195	12	35	242
Ruige dwergvleermuis	4	8	<1	13
Laatvlieger	10	2	2	14
Rosse vleermuis (lokaal)	8	2	2	12
Rosse vleermuis (trek)	3	<1	<1	4
Totaal	220	25	39	284

Slachtoffers vallen vooral in de nazomer en herfst, ook bij niet-migrerende soorten. In deze periode trekt een groot aantal ruige dwergvleermuizen en, in mindere mate, rosse vleermuizen door Nederland. Sterfte komt vooral voor bij lagere windsnelheden, waarbij de turbine in bedrijf is gesteld maar waarbij de vleermuizen nog actief zijn op rotorhoogte.

De inschakelsnelheid (*cut in-speed*) ligt rond de 3 m/s, terwijl de vleermuisactiviteit op hoogte pas belangrijk begint af te nemen bij een hogere windsnelheid (6 m/s). Gevolg hiervan is dat de meeste vleermuislachtoffers vallen bij windsnelheden tussen de 3 en 6 m/s.

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is gunstig. Voor de ruige dwergvleermuis zijn geen trends voorhanden. De populatie van de laatvlieger wordt als stabiel beoordeeld, maar de zoogdiervereniging houdt rekening met een negatieve trend op basis van gegevens gecombineerd met de 'indruk' van actieve veldwerkers. Van de rosse vleermuis ontbreken harde cijfers, maar de aantallen lijken (fors) af te nemen. De rosse vleermuis staat dan ook op de rode lijst in de categorie 'kwetsbaar'¹.

Andere soortgroepen

Andere soortgroepen dan vogels en vleermuizen, zoals amfibieën, reptielen, vissen en grondgebonden zoogdieren, ondervinden geen negatieve gevolgen van de in werking zijnde turbines. Overtreding van enig verbod uit de Wnb valt dan ook uit te sluiten.

2.3 Alternatievenafweging

De transitie naar duurzame energie is noodzakelijk, gelet op de gevolgen van klimaatverandering. Het plaatsen van windturbines speelt hierbij een belangrijke rol. Het niet plaatsen van deze turbines is dan ook geen reëel alternatief.

Ook de gemeente Reusel-De Mierden kent vanuit de Brabantse energietransitie een forse opgave voor het realiseren van duurzame energieprojecten. Dit brengt met zich mee dat in de Kempengemeenten, waar Reusel-De Mierden deel van uitmaakt, circa 186 windturbines moeten worden geplaatst. In de bij de provinciale Omgevingsvisie behorende plan-MER wordt de studie van POSAD (2016)² gebruikt om de plaatsing van windturbines in de provincie inzichtelijk te maken. Bij de keuze zijn randvoorwaarden gehanteerd in relatie tot geluidshinder en externe veiligheid. Hierbij is tevens rekening gehouden met beperkingen vanuit natuur. Gezien deze randvoorwaarden is binnen de gemeentegrenzen één gebied aanwezig met een nagenoeg aaneengesloten omvang dat ruimte biedt voor windturbines. Bij de vaststelling van de voorkeurslocatie is afwijken van de eerder gekozen variant, door alle opstelplaatsen van de turbines 50 meter van de bosrand af te verleggen. Vleermuizen maken veel gebruik van bosranden. Door het vergroten van de afstand tot de bosrand wordt de kans op een aanvaring door vleermuizen verder verkleind.

Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

2.4 Belang van de aanvraag

De ontheffing is gevraagd op grond van de belangen 'de volksgezondheid en openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb, en 'andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten', als genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb.

Het geplande windpark dient het beperken van de effecten van klimaatverandering, als gevolg van het gebruik van niet-duurzame (fossiele) energiebronnen, dit door middel van de opwekking van elektrische energie. De hieruit voortkomende stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde leidt tot een stijgende zeespiegel.

Het Planbureau voor de Leefomgeving stelt dat klimaatverandering voor Nederland effecten kan hebben op de waterhuishouding als gevolg van het risico op overstromingen en verzilting.

---

¹ Kennisdocument rosse vleermuis, BIJ12 Utrecht

² POSAD (2016) Gebiedsstrategie duurzame energieopgave Provincie Noord-Brabant

Voor beschermde soorten geldt dat zij kunnen verdwijnen uit Nederland als gevolg van de klimaatverandering.

Voor de voedselproductie dreigt frequentere schade door weerextremen. Voor de volksgezondheid kunnen de extreme weersomstandigheden leiden tot meer infectieziekten en een toename van het aantal allergiedagen. Bij de opwekking van energie door verbranding van fossiele brandstoffen komen emissies van luchtverontreinigende stoffen vrij, zoals NO_x-verbindingen en fijnstof, welke schadelijk zijn voor de volksgezondheid. De opwekking van energie met behulp van windturbines voorkomt emissie van deze luchtverontreinigende stoffen.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de aangedragen belangen voldoende onderbouwd zijn om de gevraagde ontheffing te kunnen verlenen.

2.5 Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding

Vogels

Voor de trekvogels zijn de gevolgen van het in gebruik hebben van het Windpark Agro-Wind getoetst aan de flyway-populatie en voor de lokale vogels aan de Nederlandse populatie. Wanneer de extra sterfte door het windpark wordt afgezet tegen de jaarlijkse natuurlijk sterfte per soort dan kan worden berekend dat de extra jaarlijkse sterfte voor alle soorten onder de 1% van de natuurlijke sterfte blijft. Zodoende wordt voor alle aangevraagde vogelsoorten voldaan aan het 1%-ORNIS-criterium en is daarmee aannemelijk gemaakt dat deze sterfte voor geen van de betreffende vogelsoorten leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding.

Vleermuizen

Voor vleermuizen wordt voorgesteld om elke windturbine van een stilstandvoorziening te voorzien. Een stilstandvoorziening bestaat uit vaste grenswaarden waarbij de turbines worden stilgezet. Dit is alleen nodig in de periode dat de meeste vleermuizen zijn te verwachten. De stilstandvoorziening zal leiden tot een reductie van het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen van 46 tot 90%. In het geval van Windpark Agro-Wind is voorzien dat dit aantal met 80% zal dalen. Dit leidt tot de volgende voorziene sterftcijfers.

Tabel 2. Te verwachten aantallen slachtoffers onder vleermuizen, met stilstandvoorziening (slachtofferreductie 80%), Cumulatief Agro-Wind, de Pals en Arendonk.

Soort	Aantal slachtoffers 3 windparken	1%-criterium additionele sterfte
Gewone dwergvleermuis	48,4	51
Ruige dwergvleermuis	2,6	28
Laatvlieger	2,8	3
Rosse vleermuis (lokaal)	2,4	3
Rosse vleermuis (trek)	0,8	220

Ook voor de windparken De Pals en Arendonk is (bij voorschrift) een stilstandvoorziening van toepassing.

Uitgaande van een netwerkpopulatie van de soorten binnen een 'catchment area'³ met een straal van 30 kilometer, betekent de stilstandvoorziening dat de additionele sterfte door Windpark Agro-Wind, gecumuleerd met die van de naastgelegen op te richten windparken de Pals en Arendonk, onder de 1%-mortaliteitsnorm zal blijven, waarmee kan worden gewaarborgd dat de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de laatvlieger en de rosse vleermuis niet in het geding komt.

Zoals uit tabel 2 mag blijken is het nodig om voor vleermuizen een sterftereductie te bereiken van 80%. Verschillende studies, zoals Arnett *et al.* (2011)⁴ tonen aan dat verhoging van de cut-in speed tot belangrijke sterftereductie leidt, van 44% tot 93%. Een andere variabele bij de mitigatie middels stilstand is, naast de windsnelheid, de temperatuur. Vleermuisactiviteit neemt in de regel af bij een lagere temperatuur⁵. Door de turbines pas bij een lagere temperatuur in te schakelen wordt sterfte voorkomen. De vleermuisactiviteit neemt ook af bij regen van enige betekenis.

Aanvrager stelt voor, ter realisatie van de sterftereductie voor vleermuizen, om een stilstandvoorziening toe te passen op de elf turbines. Daarbij wordt de cut-in speed gedurende de nacht en in de actieve periode van de vleermuizen verhoogd naar 5 m/s. Daarnaast wordt, voor het nauwkeurig toepassen van een algoritme ter verdere reductie van sterfte, de activiteit van vleermuizen op rotorhoogte gevolgd vanuit een gondel van één van de turbines van het windpark Agro-Wind.

Deze voorzieningen zijn in grote lijnen voldoende. Om het vereiste, de hoge reductiepercentage van 80% te borgen, scherpen wij middels een voorschrift de stilstandvoorziening als volgt aan. De rotors van de windturbines staan stil, of draaien niet sneller dan één omwenteling per minuut, wanneer al de volgende omstandigheden van toepassing zijn:

- periode van 1 april tot en met 15 oktober, en
- het tijdstip ligt tussen zonsondergang en zonsopkomst, en
- de temperatuur is boven de 10°C, gemeten op gondelhoogte, en
- de windsnelheid is lager of gelijk aan 6 m/s, en
- de neerslag bedraagt minder dan 1 mm per uur.

Door het nemen van de mitigerende maatregelen en het in acht nemen van de specifieke voorschriften komt de gunstige staat van instandhouding van de onder I van dit besluit genoemde vogel- en vleermuissoorten niet in het geding door het in bedrijf hebben van de windturbines in Windpark Agro-Wind.

2.6 Gedeeltelijke afwijzing van gevraagde ontheffing

Ontheffing is gevraagd van de verbodsbepalingen als genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb, voor 49 vogelsoorten, waarbij een sterfte van minder dan 1 individu per soort is voorzien. Hierbij verwijzen we naar de lijst van vogelsoorten als genoemd in onderdeel III van het dictum in dit besluit. Deze sterfte valt te definiëren als 'onvoorzien'. Daarbij is er geen sprake van het 'opzettelijk doden' van vogels, zoals bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb. Omdat deze verbodsbepaling niet wordt overtreden is een ontheffing hiervoor niet aan de orde.

---

³ De schaal waarop regelmatige genetische uitwisseling plaatsvindt binnen een soort bepaalt de kleinste geografische eenheid waarop een populatie zinvol gedefinieerd kan worden. Dit gebied wordt catchment area genoemd.

⁴ Arnett, E, M.Huso, M Schirmacher, J. Hayes (2011). Altering turbine speed reduces bat mortality at wind-energy facilities. *Frontiers in Ecology & Environment*, 2011; 9(4): 209-214.

⁵ Vleermuisprotocol Netwerk Groene Bureaus, 2017.

2.7 Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij gevraagde ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.

Voor het overige wijzen wij de gevraagde ontheffing af, als bedoeld in artikel 3.1 eerste lid, van de Wet natuurbescherming, omdat bedoelde bepalingen niet worden overtreden.

Aan deze ontheffing zijn algemene en specifieke voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1. VOORSCHRIFTEN

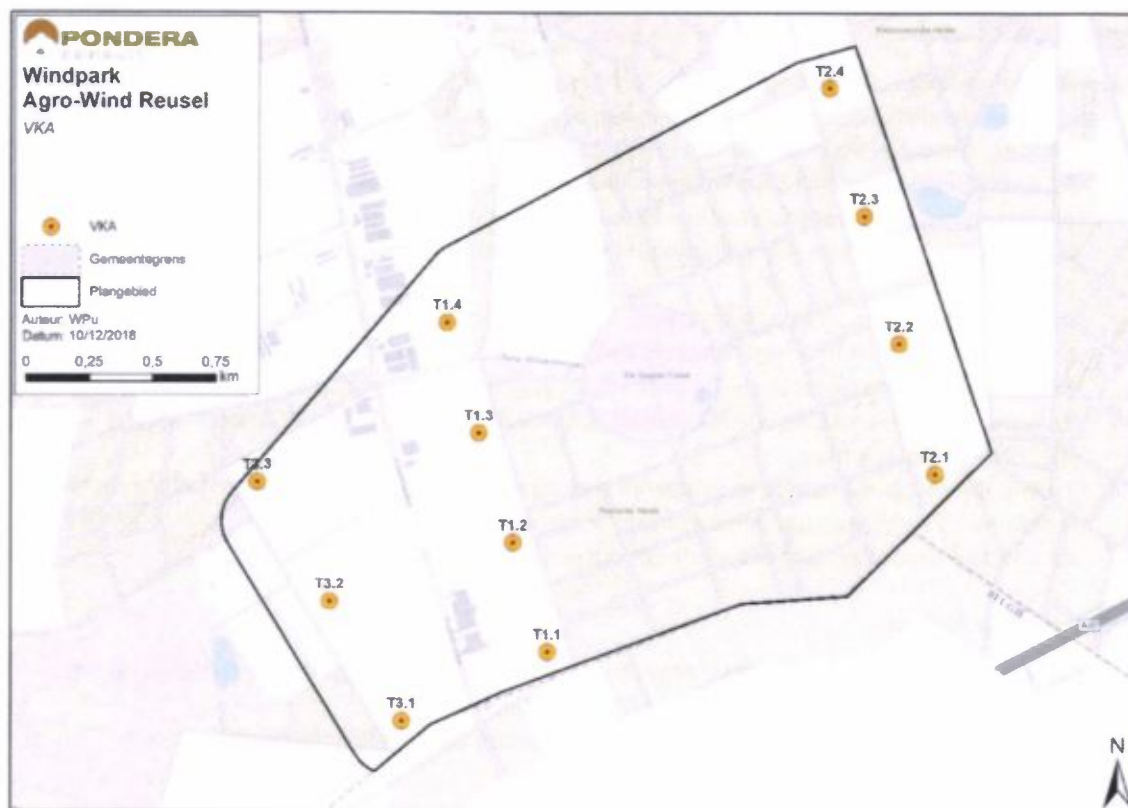
Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, maar uiterlijk 2 weken voor aanvang van de activiteiten, het bijgevoegde meldingsformulier volledig invullen en op te sturen naar info@odbn.nl.
2. De ontheffinghouder dient onmiddellijk contact op te nemen via info@odbn.nl indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen, of andere handelingen als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit noodzakelijk zijn.
3. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan deze ontheffing verbonden voorschriften.
4. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifieke voorschriften

5. De activiteiten dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
6. De stilstandvoorziening dient te worden toegepast bij alle turbines bij de volgende omstandigheden:
  - periode van 1 april tot en met 15 oktober, en
  - het tijdstip ligt tussen zonsondergang en zonsopkomst, en
  - de temperatuur is boven de 10°C, gemeten op gondelhoogte, en
  - de windsnelheid is lager of gelijk aan 6 m/s, en
  - de neerslag bedraagt minder dan 1 mm per uur.
7. De rotorbladen van de turbines draaien niet sneller dan één omwenteling per minuut, wanneer al de hierboven genoemde omstandigheden tegelijk van toepassing zijn.
8. Direct vanaf het in gebruik nemen van de windturbines wordt gestart met het continu meten van de vleermuisactiviteit op gondelhoogte, op de manier zoals beschreven in Bijlage 1 van de aanvraag ('toelichting') in hoofdstuk 4.5.
9. De keuze welke gondel voor deze metingen te gebruiken wordt bepaald aan de hand van de ecologie van de vleermuizen, en aantoonbaar in overleg met het ecologisch adviesbureau.
10. Voordat de windturbines in gebruik worden genomen dient de wijze van de uitvoering van deze monitoring aan ons te worden toegezonden via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer Z/093155.
11. Een verslag van deze monitoring, en de conclusies ten aanzien van een eventueel benodigde bijstelling van de stilstandvoorziening, dient binnen 18 maanden na de start van de exploitatiefase aan ons te worden toegezonden via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer Z/093155.
12. Iedere bijstelling van de stilstandvoorziening dient aan ons te worden gemeld.

BIJLAGE 2. LOCATIE WINDPARK AGRO-WIND

Figuur 1. Turbinelocaties van het Windpark Agro-Wind, gemeente Reusel-De Mierden.

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START WERKZAAMHEDEN

Meldingsformulier start werkzaamheden Ontheffing Wet natuurbescherming ex artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid.	
<u>Gegevens</u>	
Aanvraagnummer	Z/093155
Naam initiatief	Exploitatie Windpark Agro-Wind
Ontheffingsperiode	voor de periode tot en met 31 januari 2046
Ontheffinghouder	Windpark Agro-Wind BV
Naam aanvrager	De heer J. van den Borne
Adres	Postelsedijk 15
PC-Woonplaats	5541 NM Reusel
<u>Gegevens</u> <u>werkzaamheden</u>	
Contactpersoon uitvoering werkzaamheden	.....
Telefoonnummer (vast)	.....
Telefoonnummer (mobiel)	.....
Locatie(s) werkzaamheden	....
Datum gereedkomen compensatiemaatregelen	.....
Datum start werkzaamheden	.....
Overzicht planning werkzaamheden	....
<p><i>Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is, uiterlijk 2 weken van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord via info@odbn.nl.</i></p>	
Retouradres	Omgevingsdienst Brabant Noord Email: info@odbn.nl

